

ZUIG JE **STOF** OF STOFZUIG JIJ?

VEEG NIET

GEBRUIK GEEN PERSLUCHT

ZUIG HET STOF OP

Initiatiefnemers:

HOUTSTOF
TOT NADENKEN **NL**

RISICO'S

VAN HOUTSTOF

Gezondheidsrisico's

Bij het bewerken of verwerken van hout en plaatmateriaal komt houtstof vrij. Hierdoor kunnen gezondheidsrisico's ontstaan. Stof van hardhout is door de overheid geclassificeerd als kankerverwekkend en stof van zachthout als verdacht. Daarnaast kunnen houtsoorten stoffen bevatten die de huid, ogen en slijmvliezen irriteren. Huiduitslag, eczeem of astma kunnen dan het gevolg zijn. Bij een aantal houtsoorten kunnen splinters voor flinke ontstekingen zorgen. In een enkel geval (bij bepaalde, weinig voorkomende houtsoorten) zorgt inademing voor braakneigingen of maagkramp. In de arbocatalogus van de meubelindustrie staat om welke houtsoorten het gaat.

Grenswaarde houtstof

Voor kankerverwekkende stoffen wordt door de overheid een grenswaarde vastgesteld. Voor houtstof is dit 2 mg/m³ gemiddeld bij een blootstelling van 8 uur. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen hardhout en zachthout, aangezien er vaak blootstelling aan beide houtsoorten is. Bij de cao's en arbocatalogi van diverse houtbranches is afgesproken dat bij aanschaf van nieuwe houtbewerkingsmachines niet meer stof mag vrijkomen dan 1 mg/m³.

Vaststellen van hoeveelheid houtstof in de lucht

De werkgever moet ervoor zorgen dat de grenswaarde niet wordt overschreden. Voor de houtbranches is het houtstofprotocol opgesteld. Daarin staat hoe de hoeveelheid houtstof in de lucht beoordeeld moet worden. Als er bijvoorbeeld voetstappen in het houtstof te zien zijn, is de grenswaarde waarschijnlijk overschreden. Daarbij gaat het niet om houtkrullen, maar alleen om de houtstofdeeltjes die klein genoeg zijn om ingeademd te worden. Dit zijn de houtstofdeeltjes die in de lucht kunnen opwarrelen.

Retourlucht

De meeste fabrieken blazen niet alle lucht naar buiten, maar hergebruiken dit om energie te besparen. Voor lucht die opnieuw de fabriek wordt ingeblazen (retourlucht) geldt een lagere grenswaarde, namelijk maximaal 10% van de grenswaarde. Dit is dus 0,2 mg/m³. De lucht moet dusdanig gefilterd worden dat dit niveau niet overschreden wordt.

Risico op een stofexplosie

Een ander risico van houtstof is de mogelijkheid van een stofexplosie. Bij een lokaal hoge concentratie van houtstof, oftewel een stofwolk, kan in combinatie met een vonk een stofexplosie ontstaan. De werkgever is verplicht in te schatten hoe hoog dit risico is. Dit gebeurt door het invullen van een explosieveiligheidsdocument (EVD). Uit het EVD volgt een Plan van Aanpak met maatregelen om het risico zo laag mogelijk te houden. Bij de verschillende brancheorganisaties is een EVD op te vragen. Dit EVD moet voor de eigen situatie worden ingevuld. Het wordt ook wel ATEX-leidraad genoemd.

Hoe ontstaan houtstofrisico's?

Blootstelling aan houtstof vindt vooral plaats bij bewerkingen met handmachines. Denk bijvoorbeeld aan de handschuurmachine, handmatig frezen en de handcirkelzaag. Bij onvoldoende afzuiging kan een aantal machinale bewerkingen ook voor verhoogde blootstelling zorgen, zoals bij onjuist geplaatste afzuigkappen. Maar óók wanneer niet regelmatig wordt schoongemaakt kan de concentratie houtstof in de ruimte te hoog worden. Met de juiste machines én passende maatregelen kan risicovolle blootstelling aan houtstof dus voorkomen worden. Maak bijvoorbeeld bij het schoonmaken geen gebruik van perslucht, want dit zorgt er juist voor dat houtstof opnieuw de ruimte in wordt geblazen, waardoor de blootstelling weer hoger wordt. De werkgever is verplicht een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) in te vullen. Het risico op houtstof maakt onderdeel uit van de RI&E. De houtbranches hebben elk hun eigen branche-RI&E. Deze branche-RI&Es zijn te vinden op www.rie.nl.

Meer informatie

De arbocatalogi en de branche-RI&E's van de diverse houtbranches geven meer informatie.

OPLOSSINGEN

OM BLOOTSTELLING

AAN HOUTSTOF

TE VOORKOMEN

Voorkomen is beter dan genezen, dat geldt uiteraard ook voor de risico's en gevolgen van houtstof. Passende maatregelen zijn noodzakelijk. Hieronder staat een aantal mogelijke oplossingen.

Machines waarbij houtstof vrijkomt, moeten waar mogelijk worden voorzien van een ombouw om te voorkomen dat teveel houtstof in de lucht komt. Een geschikte afzuiginstallatie kan ook uitkomst bieden. Deze moet voldoen aan de gestelde veiligheidsnormen. In de arbocatalogi van de diverse houtbranches vind je meer informatie over dit onderwerp.

Ook bij de nieuwste handgereedschappen, zoals handschuurmachines, is afzuiging bij de bron steeds vaker mogelijk. Let er wel op dat de stoffilters goed worden onderhouden en tijdig worden gereinigd. Neem ze op in het onderhoudsregime. Belangrijk is natuurlijk ook dat de gereedschappen goed scherp en onderhouden zijn. De keuze van gereedschap draagt in belangrijke mate bij aan vermindering van houtstof. Zo verspreidt een scherp zaagblad met veel tanden minder stof dan een model met weinig tanden.

Frequent en grondig stofzuigen is van groot belang bij het voorkomen van houtstof. Hoe eerder stof wordt opgeruimd, hoe kleiner de kans dat iemand het inademt. Een geschikte stofzuiger, waarmee stof in één keer wordt afgevoerd, en niet verder wordt verspreid is essentieel.

Minimaal één keer per week moet de fabriek worden schoongemaakt en rondom risicovolle machines moet dagelijks worden gezogen. Let op: schoonmaken door vegen of perslucht is geen optie, want hiermee wordt houtstof juist opnieuw in de lucht gebracht. Het stof wordt als het ware verplaatst en juist doordat het stof in de lucht komt, kan het worden ingeademd. Vegen of perslucht dragen dus juist bij aan een hogere blootstelling aan houtstof. Stofzuigen is de oplossing! Het verplaatsen van stof door te vegen of met perslucht te blazen verhoogt ook nog eens het explosierisico.

Mocht er toch een situatie ontstaan waarbij de houtstofconcentratie te hoog is, dan is adembescherming verplicht. Dit is alleen toegestaan in zeer uitzonderlijke situaties waarbij andere oplossingen niet mogelijk zijn en voor korte duur. Adembescherming is geen langdurige oplossing en kan benauwdheid veroorzaken, met name bij mensen met luchtwegaandoeningen. Een simpel mondkapje of stofkapje kan niet worden beschouwd als voldoende bescherming, aangezien de kleine houtstofdeeltjes niet worden tegengehouden. Juist die kleine stofdeeltjes brengen gezondheidsschade toe. Bij stoffige werkzaamheden, opruim- en schoonmaakwerk is hoogwaardige adembescherming, zoals een masker met P2-filter, vereist. Meer informatie vind je in de arbocatalogi van de diverse branches.

AANPAK BIJ DE BRON

Het probleem van blootstelling aan houtstof moet bij voorkeur aan de bron worden aangepakt, conform de verplichting in de Arbowet. Oftewel, effectieve afzuiging en regelmatig schoonmaken.

VERPLICHTINGEN WERKGEVERS

Alle bedrijven in Nederland moeten voldoen aan de richtlijnen die in de Arbowet staan. De Arbowet is bedoeld om goede arbeidsomstandigheden te bevorderen en ziekte en arbeidsongeschiktheid te voorkomen. Dat is in het belang van werknemer én werkgever. Hieronder vind je de minimale verplichtingen voor werkgevers in de houtstofbranche.

Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)

Ieder bedrijf is verplicht om een Risico-inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) uit te laten voeren. Hierin wordt gekeken naar veiligheids- en gezondheidsrisico's. Werkgevers kunnen gebruik maken van een erkende branche-RI&E, maar kunnen ook een RI&E laten uitvoeren. Bedrijven die maximaal 25 werknemers in dienst hebben en gebruik maken van een erkende branche-RI&E hoeven deze niet te laten toetsen. Bedrijven die meer dan 25 werknemers hebben moeten hun ingevulde RI&E laten toetsen door een Arbodienst of gecertificeerd kerndeskundige. Houtstof is in alle branche-RI&E's van de houtbranches een belangrijk onderdeel van de inventarisatie.

De Inspectie SZW (voorheen Arbeidsinspectie) ziet toe op naleving van de RI&E-verplichting en kan waar nodig sancties opleggen, zoals bijvoorbeeld een boete.

Explosieveiligheidsdocument (EVD)

Explosierisico's en beheersmaatregelen moeten worden vastgelegd in een apart explosieveiligheidsdocument (EVD). Hoe zo'n EVD moet worden opgesteld, staat beschreven in de ATEX-leidraad. Bedrijven actief in de houtsector kunnen dit document opvragen bij hun brancheorganisatie.

Medisch onderzoek

Iedere werknemer heeft recht op een arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO). De werkgever is verplicht dit aan de werknemers aan te bieden. Tegenwoordig spreken we vaak van een periodiek medisch onderzoek (PMO). De werkgever en de ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging zijn hierbij actief betrokken. Het is ook mogelijk dat naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek, acties in het bedrijf worden uitgevoerd om de gezondheid van de werknemers te beschermen of te verbeteren.

Aanwezigheid van preventiemedewerker

Elk bedrijf in de houtsector moet ten minste één preventiemedewerker hebben aangesteld die verantwoordelijk is voor de uitvoering van maatregelen gericht op de veiligheid en gezondheid van medewerkers. Het kan gaan om een aparte functie, maar het kan ook een medewerker zijn die deze taak naast zijn functie uitoefent. Hoeveel tijd de medewerker aan risicopreventie moet besteden en welke mate van deskundigheid is gewenst, is afhankelijk van de ernst van de risico's die naar voren zijn gekomen uit de RI&E. Tot maximaal 25 werknemers mag de directeur van het bedrijf als preventiemedewerker optreden, mits hij beschikt over de vereiste kennis op het gebied van veiligheid en gezondheid.

Bij het aanwijzen van een preventiemedewerker heeft de ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging per 1 juli 2017 instemmingsrecht. Voor deze datum geldt het instemmingsrecht alleen voor het takenpakket van de preventiemedewerker. Deze nieuwe verplichting geldt overigens niet voor zittende preventiemedewerkers.

De drie wettelijke taken van een preventiemedewerker zijn:

- 1** Het (mede) opstellen en uitvoeren van de RI&E en het daarbij behorende Plan van Aanpak.
- 2** Adviseren en nauw samenwerken met de ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging over de te nemen maatregelen voor een goed arbeidsomstandighedenbeleid. Per 1 juli krijgt de preventiemedewerker er als taak bij om de arbodeskundigen, zoals de bedrijfsarts, te adviseren en hiermee samen te werken. Bij bedrijven zonder OR of personeelsvertegenwoordiging dient de preventiemedewerker samen te werken met de belanghebbende werknemers.
- 3** De maatregelen die in het Plan van Aanpak staan (mede) uitvoeren.

Voorlichting aan werknemers

Bij wet is vastgelegd dat de werkgever ervoor moet zorgen dat hij zijn werknemers regelmatig doeltreffend inlicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's. De verplichting geldt ook ten aanzien van de maatregelen die erop gericht zijn om deze risico's te voorkomen of te beperken.

Voorbeelden van onderwerpen zijn de RI&E en het daarbij behorende Plan van Aanpak, actuele veiligheidsthema's zoals houtstof, vallen en struikelen, intern transport, de bedrijfshulpverlening (inclusief het bhv-plan en calamiteitenprocedure) en het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen.

De wijze waarop de voorlichting plaatsvindt kan per bedrijf variëren. Arbo is een verplicht agendapunt. Registratie van het overleg/toolbox is ook nodig. De werkgever moet erop toezien dat de instructies worden nageleefd en dat de persoonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt.

Door te stofzuigen in plaats van te vegen of blazen, zorg je ervoor dat jij en je collega's zo min mogelijk worden blootgesteld aan de risico's en gevolgen van houtstof. Meer weten over de risico's van houtstof en de oplossingen hiervoor?

HOUTSTOF

TOT NADENKEN.NL

Initiatiefnemers:

